

НАУКОВИЙ ВІСНИК
Ужгородського університету

Серія

ПЕДАГОГІКА

**СОЦІАЛЬНА
РОБОТА**

Випуск 32

2014

ЗМІСТ

Акуленко Ірина. ШЛЯХИ НАБУТТЯ ДОСВІДУ МЕТОДИЧНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ СТУДЕНТАМИ МАТЕМАТИЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ ПІД ЧАС НАВЧАННЯ У ВИЩОМУ НАВЧАЛЬНОМУ ЗАКЛАДІ	9
Алексєєнко Ірина. РЕАЛІЗАЦІЯ КРАЄЗНАВЧОГО КОМПОНЕНТУ ЗМІСТУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ У СТАРШІЙ ШКОЛІ (НА МАТЕРІАЛІ ЕЛЕКТИВНОГО КУРСУ З АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ).....	12
Балагур Леся, Діденко Олександр. СУТНІСТЬ, ЗМІСТ І СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО УПРАВЛІННЯ ОСНОВНИМИ ПІДРОЗДІЛАМИ ОХОРОНИ ДЕРЖАВНОГО КОРДОНУ	15
Барна Христина. ПРИРОДА ОСОБИСТІСНИХ ЦІННОСТЕЙ ДОШКІЛЬНИКА	18
Бескорса Олена. ЗМІСТ ТА СТРУКТУРА ІНФОРМАЦІЙНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ ВЧИТЕЛЯ АНГЛІЙСЬКОЇ МОВИ В ПОЧАТКОВИХ КЛАСАХ	20
Бичок Алла. ГОВОРІННЯ ЯК МЕТА І ЗАСІБ КОМУНІКАТИВНОГО НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ В ПРОЦЕСІ МІЖКУЛЬТУРНОГО ІНШОМОВНОГО СПІЛКУВАННЯ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЕКОНОМІЧНИХ ТА ТЕХНІЧНИХ СПЕЦІАЛЬНОСТЕЙ.....	22
Браніцька Тетяна. КОНФЛІКТОЛОГІЧНА СКЛАДОВА ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ СОЦІОНОМІЧНОЇ СФЕРИ В ЄВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇНАХ	25
Бредіхін Володимир. ВНУТРІШНЯ ПОЗИЦІЯ СТУДЕНТА ТА ПРОФЕСІЙНА САМОВИЗНАЧЕНІСТЬ В МАЙБУТНІЙ ПРОФЕСІЇ.....	28
Брижак Надія. МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ.....	29
Василенко Олена. ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ АБІТУРІЄНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ	32
Ващенко Олена. МЕТОДИКА ОРГАНІЗАЦІЇ ЗДОРОВ'ЯЗБЕРЕЖУВАЛЬНОГО ОСВІТНЬОГО СЕРЕДОВИЩА ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ.....	34
Велущак Марина. ВИМОГИ РИНКУ ПРАЦІ США ДО ФАХІВЦІВ З МІЖНАРОДНОГО БІЗНЕСУ	37
Вербицька Вікторія. ПРОБЛЕМИ СИСТЕМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ НАВЧАННЯ В ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДАХ.....	39
Вовканич Маргарита. САМОСВІДОМІСТЬ ЯК ЧИННИК ОСОБИСТІСНОГО РОЗВИТКУ ПІДЛІТКА	41
Волкодав Тетяна. ДИФЕРЕНЦІАЦІЯ ФАХОВОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ МОЛОДШИХ СПЕЦІАЛІСТІВ ФІНАНСОВО-ЕКОНОМІЧНОГО ПРОФІЛЮ.....	43
Волошина Ірина. ПОЛІКУЛЬТУРНА СПРЯМОВАНІСТЬ ВИЩОЇ ОСВІТИ ЯК СКЛАДОВА ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФОЛЬКЛОРИСТІВ (НА ПРИКЛАДІ США).....	46
Гайдамашко Ірина. ТРЕТИРУВАННЯ У ШКІЛЬНОМУ СЕРЕДОВИЩІ ТА ПРИЧИНИ ЙОГО ВИНИКНЕННЯ.....	49
Гвоздецька Богданна. СОЦІОКУЛЬТУРНІ ПРАКТИКИ МЕШКАНЦІВ ПОГРАНИЧЧЯ ЗАХІДНОГО КОРДОНУ УКРАЇНИ ЯК ПРОЯВ ПОГРАНИЧНОЇ ІДЕНТИЧНОСТІ.....	51
Гнидюк Олександр. СУТНІСТЬ, ОСОБЛИВОСТІ ЗМІСТУ І СТРУКТУРА ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНІХ ОФІЦЕРІВ-ПРИКОРДОННИКІВ ДО ФІЗИЧНОГО САМОВДОСКОНАЛЕННЯ.....	54
Годованець Наталія. ЗАСТОСУВАННЯ ПРЯМОГО МЕТОДУ НАВЧАННЯ ІНОЗЕМНОЇ МОВИ	57
Головня Вячеслав. НОВИЙ ЕТАП У ГРАФІЧНІЙ ПІДГОТОВЦІ СТУДЕНТІВ ВИЩИХ ТЕХНІЧНИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ	59
Гомонюк Олена. ОСОБЛИВОСТІ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНЬОГО ФАХІВЦЯ СОЦІАЛЬНОЇ СФЕРИ У СКАНДИНАВСЬКИХ КРАЇНАХ	62
Горішна Надія. ОСОБЛИВОСТІ СПОЖИВАННЯ СОЦІАЛЬНИХ ПОСЛУГ ЛЮДЬМИ ПОХИЛОГО ВІКУ У ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ЦЕНТРАХ СОЦІАЛЬНОГО ОБСЛУГОВУВАННЯ.....	65
Дацків Ірина. ПРОФЕСІЙНА ОСВІТА ЖІНОК У ЗАКАРПАТТІ (1919 – 1939 рр.)	68
Диховичний Олександр, Дудко Анна. ПРАКТИЧНИЙ АНАЛІЗ ЯКОСТІ ТЕСТІВ З ВИЩОЇ МАТЕМАТИКИ.....	73
Іванова Вікторія. ПРОБЛЕМА ЛІДЕРСТВА В КОЛЕКТИВІ ДІТЕЙ ДОШКІЛЬНОГО ВІКУ	78
Калаур Світлана. ПОТЕНЦІАЛ АКМЕОЛОГІЧНОГО ПІДХОДУ У ПРОФЕСІЙНІЙ ПІДГОТОВЦІ МАЙБУТНІХ СОЦІАЛЬНИХ ПРАЦІВНИКІВ.....	81

Найважливішим із внутрішніх умов є, на наш погляд, успішне вирішення молодими людьми завдання професійного самовизначення, результатом якого виступає сформований образ професіонала, причому в ідеальному варіанті - це образ фахівця в конкретній професії. Якщо в учня сформовано ідеальний еталонний образ професіонала як носія необхідно в даній професійній області компетенції, то такий учень готовий до включення в навчально-професійну діяльність, що сприяє досягненню поставленої мети. Бажання студента бути професіоналом (отримати відповідні спеціальні знання, сформувати і розвинути нові інтелектуальні та інструментальні вміння та навички), реалізуючись через надавані навчальним закладом кошти, переростає в професійні мотиви, поступово виходять на перший план. У зв'язку з необхідністю реалізації набираючи силу професійних мотивів у учнів актуалізується потреба в поступовій зміні характеру діяльності. Установка на компетентність і професійний ріст при цьому залишається домінуючою і в міру переходу з одного віково-освітнього етапу на інший лише посилює свій вплив на відповідні їй групи мотивів, забезпечуючи тим самим за ступенем зміни способів виконання і характеру діяльності самими учнями. Стадії трансфор-

мації навчальної діяльності, обумовлені внутрішнім фактором, відповідають таким при трансформації навчальної діяльності під впливом зовнішнього фактора, а це, в свою чергу, надає студенту (суб'єкту діяльності) потенційну можливість бути успішним на кожному з етапів навчання.

Ступінь сформованості та/або зрілості внутрішньої позиції (співвідношення домінуючих складових компонент) і її відповідність характеру діяльності на кожному віково-освітньому етапі забезпечить в підсумку рішення поставлених задач і успішність учня. Виходячи з вищевикладеного, слід визначити, що внутрішня позиція студента є одним з потужних факторів його успішності в навчально-професійної діяльності.

Знання механізмів розвитку внутрішньої позиції студента представляє можливість розробляти програми тренінгів та спекурсів, спрямованих на формування і визрівання структурних елементів позиції, на узгодження взаємодії цих елементів. Зрілість внутрішньої позиції, її узгодженість забезпечить ефективність виконання студентами навчально-професійної діяльності на кожному з віково-освітніх етапів і в цілому підготовку кваліфікованих фахівців, необхідних вітчизняному виробництву.

Література та джерела

1. Брыксина С.А. Феномен внутренней позиции студента в контексте учебно-профессиональной деятельности /С.А.Брыксина, В.Ф.Енгальчев // Педагогика и психология. – 2012. – №2. – С.17-22
2. Божович Л.И. Личность и её формирование в детском возрасте / Л.И.Божович. – СПб.: Питер, 2008. – 400 с.
3. Педагогический журнал Башкортостана [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <<http://www.portal-bg1.ning.com/profiles/blogs/kognitivnaya-gotovnost-k>>. – Загол. з екрану. – Мова рос.

Статья рассматривает вопросы построения модели для описания личностного образования - внутренней позиции студента, является условием успешной учебно-профессиональной деятельности. Результатом работы является выявление взаимосвязи между структурными элементами модели, а также описание составляющих компонентов по их назначению. Для целенаправленного педагогического воздействия на студентов модель учитывает начальный этап с доминирующими мотивами познания и дальнейшие профессиональные мотивы, которым в модели соответствует установка на компетентность и профессиональный рост, которые позволяют повысить эффективность студентов как субъектов учебно-профессиональной деятельности.

Ключевые слова: внутренняя позиция студента, мотивы, отношения, учебно-профессиональная деятельность, активность.

The article is devoted to the basics of building of a model to describe the formation of personality – the inner position of the student as a condition of successful studying and professional activities. The work results identify the relationship between the structural elements of the model and describe the components for their purpose. For purposeful pedagogical influence on the students the model takes into account at an early stage the dominant motifs of knowledge and at later stages future the professional reasons, which in the model correspond to the competence and professional growth that will improve students' educational and professional activities.

Key words: internal position of student motivation, attitude, educational and professional activities, activity.

УДК 378:373.3+908

МОДЕРНІЗАЦІЯ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ ПОЧАТКОВОЇ ШКОЛИ ДО КРАЄЗНАВЧОЇ РОБОТИ

Брижак Надія Юрївна
м.Мукачеве

Статтю присвячено проблемі підготовки майбутніх учителів початкової школи до краєзнавчої роботи у світлі модернізації вищої освіти. Автором розглянуто підходи різних вчених до визначення основних дефініцій дослідження. Визначено шляхи підвищення якості підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

Ключові слова: модернізація, компетентний, компетентнісний підхід, краєзнавство, краєзнавча робота, підготовка майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

Постановка проблеми. Серед пріоритетних напрямків соціально-економічного розвитку суспільства виокремлюють модернізацію системи педагогічної освіти в Україні, яка передбачає переосмислення відомих і пошук нових шляхів удосконалення професійної підготовки майбутніх педагогів, інноваційного роз-

витку наукових знань, новітніх технологій, послуг, різкого підвищення якості знань студентів. Національна доктрина розвитку освіти України в XXI столітті» [8, с. 4-6], спрямована на перехід освітньої системи на новий тип гуманістично-інноваційної освіти, акцентує увагу на вдосконаленні якості майбутніх спеціалістів, підвищенні рівня професіоналізму, компетентності, інтелектуальної культури вчителя.

Потреби в удосконаленні змісту підготовки педагогічних кадрів пов'язані з різними аспектами модернізації початкової школи: зміна змісту навчання, зміну позиції студентів у навчальному процесі, використання особистісно орієнтованих технологій та інтерактивних методів навчання, що сприятиме перетворенню студентів із пасивних приймачів інформації в активних суб'єктів власного навчання. Важливо, щоб отримуючи освіту студенти формувалися, як особистості, набували знань, вмінь, ефективно реалізовували особистий потенціал, застосовуючи засоби кра-

єзнавства. Саме тому, постає питання про вдосконалення підготовки майбутніх учителів початкових класів до організації краєзнавчої роботи, про формування вчителя нової формації – особистості, яка б на основі високого рівня професійної підготовки виховувала в підростаючого покоління усвідомлення причетності до історії рідного краю, сьогодення свого народу

Аналіз останніх досліджень і публікацій свідчать, що окремі аспекти модернізації освіти розкриваються в працях В.Андрущенка, Б.Гершунського, В.Кременя, Н.Ничкало та ін. Сучасний стан підготовки майбутніх учителів у педагогічних ВНЗ, підходи до її модернізації висвітлюються у працях Н.Бібік, О.Біди, С.Гончаренко, Н.Кічук, Н.Кузьміної, А.Линенко, О.Пехоти, О.Савченко, С.Скворцової, А.Хуторського та ін. Проблеми навчання та виховання студентів засобами краєзнавства присвячені дослідження В.Обозного, В.Романько, Н.Самохіної, С.Совігри. Питання використання краєзнавства у роботі з учнями різних вікових груп розкрито у працях В.Бенедюк, Т.Вайди, П.Іванової, Н.Кічук, М.Костриці, О.Кошопала, Н.Лисенко, М. Ніконової, Н.Огієнко, М.Солов'я та ін. Підготовку майбутніх учителів до різних аспектів краєзнавчої роботи та їх екологічної і інформаційної культури представлено в дослідженнях В.Бикова, Р.Гуревича, М.Кадемії, А.Коломієць, О.Матенюк, Т.Міщенко, Л.Романишиної, Г.Тарасенко, О.Тімець та ін. Тому модернізація системи підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи має суттєве значення.

Мета статті - визначити шляхи підвищення якості підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Забезпечити Україні входження в європейську та світову освітню спільноту як рівноправного члена можливо за умов оптимізації навчально-виховного процесу та підвищення рівня професійної підготовки майбутніх учителів. Тому одним із провідних завдань реформування системи освіти в суспільстві, що постійно змінюється, є модернізація змісту підготовки педагогічних кадрів.

Якщо «реформувати» означає «змінювати що-небудь шляхом реформи (реформ); перетворювати, перебудовувати» [2, с.1028], то «модернізувати» означає «змінювати, вдосконалювати відповідно до сучасних вимог і смаків» [2, с.535]. Отже модернізація освіти має бути спрямована не на докорінні зміни, як того вимагає реформування, а на оновлення принципів, змісту, підходів до навчання і виховання.

На сучасному етапі модернізації системи загальної освіти для оцінювання рівня підготовки фахівця багатьма науковцями використовується як компетентнісний підхід, який забезпечує спроможності випускника ВНЗ відповідати новим запитам ринку, мати відповідний потенціал до реалізації нововведень у практичній діяльності, пошуку свого «Я» в процесі, в соціальній структурі.

У наукових джерелах поняття "компетентнісний підхід" пояснюється як "оцінка підготовленості певного освітньо-кваліфікаційного рівня до професійної діяльності на основі наявності в них визначених стандартами компетенцій", а термін – компетентний (від лат. *competo* – досягати, відповідати, підходити) характеризується як такий, що – має достатні знання в якій-небудь галузі; з чим-небудь добре обізнаний; тямущий; який ґрунтується на знанні; кваліфікований; має певні повноваження, повноправний, повновладний [3, с.354; 5; 9, с.305]. Поряд із цими термінами вживається термін «компетенції». У Державному стандарті початкової загальної освіти наведені такі ключові компетенції майбутнього вчителя як: уміння вчитися, загальнокультурна, здоров'язбережувальна, громадянська, соціальна, інформаційно-комунікативна, які формуються на міжпредметній основі. Основою ключової компетентності вчителя початкових класів є оволодіння учнями загальнонавчальними вміннями і навичками (навчально-організаційними, загальнопознавальними, контроль-но-оцінними), що значною мірою визначатиме успішність їхньої навчальної діяльності.

Для предмету нашого дослідження цікавим є розгляд терміну «краєзнавча робота», в основі якого лежить поняття «краєзнавство». Розглянемо його трактування різними науковцями.

Основи вітчизняної теорії краєзнавства були закладені К.

Ушинським, який уперше визначив краєзнавство як педагогічне поняття, виділивши у ньому суспільно-економічний, освітньо-виховний та методичний аспекти. На особливу увагу заслуговують поради науковця розвивати у молоді «інстинкт місцевості», тобто розуміння взаємозумовленості природних процесів, уміння бачити місцевість із усіма особливостями її природи, історії, життя населення, господарського розвитку. «У кожному районі сконцентровано чимало відомостей – історичних, географічних, етнографічних, статистичних та ін. Учитель повинен вміло використовувати їх у навчальному процесі, закладаючи надійні основи моральних почуттів, гуманізму, милосердя» [10, с.53].

Український педагогічний словник С. Гончаренка тлумачить термін краєзнавства, як освітньо-виховну роботу, яка полягає у всебічному вивченні на уроках та позашкільній роботі частини країни (області, району, міста тощо). Основні завдання краєзнавства науковець вбачає у вивченні природи, населення, господарства, історії та культури рідного краю із пізнавальною, науковою, виховною, практичною метою. Краєзнавчий матеріал на уроках допомагає розкриттю загальних закономірностей явищ, які вивчаються, підвищує інтерес і глибину розуміння навчального предмету, збагачує учнів знаннями про свій край та перспективу використання місцевих ресурсів [4].

Аналіз наукової літератури дозволив виділити головні завдання підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи: реалізація державної політики у галузі освіти засобами краєзнавства, туризму, спорту та екскурсій, створення умов для задоволення потреб учнів при організації їхнього оздоровлення, змістовного дозвілля і відпочинку, надання методичної та практичної допомоги навчальним закладам із питань впровадження форм та методів краєзнавчої роботи у практику навчально-виховної роботи.

Науковець Т. Міщенко під підготовкою майбутніх учителів до краєзнавчої роботи розуміє таку єдність змісту, форм і методів, яка забезпечує найбільш економічний і доцільний шлях досягнення поставленої мети, спираючись на наступні дидактичні принципи: керівна роль діяльності у становленні фахівця, забезпечення єдності мотиваційного, операційного і когнітивного компонентів готовності, єдність теоретичної і практичної підготовки, послідовність, наступність, неперервність переходу від нижчого до вищого ступеня викладання і навчання [7, с.12].

С.Литвиненко зазначає, що «підготовка виступає засобом формування готовності до діяльності, а готовність є результатом і показником якості підготовки, що реалізується й перевіряється в діяльності» [6]. Тому під підготовкою майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями слід розуміти динамічний процес, кінцевою метою якого є формування готовності до краєзнавчої роботи.

На думку О.В.Бондаренко, готовність майбутнього учителя до краєзнавчої роботи з учнями як складова більш загального поняття «готовність учителя до педагогічної діяльності» є складним особистісним утворенням, що охоплює краєзнавчу спрямованість, позитивну мотивацію, професійно важливі риси особистості, краєзнавчі знання, вміння й навички, оцінку, адекватну самооцінку та рефлексію результатів власної праці, забезпечуючи ефективність краєзнавчої роботи [1].

Вміння майбутніми вчителями організувати краєзнавчу роботу сприяє вихованню у дітей стійкого інтересу до подій, явищ суспільного життя рідного краю та процесу їх пізнання, закладає основи самоідентифікації особистості та її реалізації у сучасному суспільстві, виховує у молоді духовні та моральні ціннісні орієнтації, формує почуття особистості та національної гідності.

Вдосконалення процесу підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи вимагав врахування певних передумов, до яких віднесено такі:

- сформованість у майбутніх учителів мотивів оволодіння теоретичними знаннями та практичними уміннями і навичками краєзнавчої роботи з учнями початкової школи у процесі фахової підготовки за напрямом підготовки 6.010102 та 7.01010201 «Початкова освіта», що визначається у освітньо-кваліфікаційній характеристиці;

- аналіз краєзнавчої роботи у навчально-виховному процесі з учнями початкової школи, що дав змогу спрямувати визначення стану готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з

учнями початкової школи у двох напрямках: навчальному та виховному.

Аналіз нормативних документів педагогічних факультетів ВНЗ та спостереження за студентами під час навчального процесу свідчать про те, що підготовка майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи потребує модернізації, адже 26,0% студентів низький рівень теоретичних знань, у 52% – практичні вміння сформовані на низькому рівні, в інших студентів відсутнє бажання здійснювати краєзнавчу роботу з учнями початкової школи.

Теоретичний аналіз літературних джерел дав змогу визначити деякі шляхи підвищення якості підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи. Значну роль у цьому процесі відіграють педагогічні умови. Під час дослідження ми дійшли висновку, що формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи будуть сформовані, якщо використовуються такі педагогічні умови:

- забезпечення можливості формування у майбутніх учителів високого рівня готовності до творчої педагогічної діяльності;
- застосування інтерактивних методів навчання під час формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи;
- використання мультимедійних засобів навчання та залучення майбутніх учителів до створення презентаційних матеріалів на мультимедійній основі;
- посилення мотивації майбутніх учителів початкових класів до власного професійного зростання та самовдосконалення.

Експериментальна перевірка проводилася на базі Мукачівського державного університету та Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича із студентами, які навчаються за напрямом підготовки 6.010102 та 7.01010201 «Початкова освіта».

Під час експериментального дослідження були поставлені і в цілому вирішені такі задачі:

- визначено стан готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи, її компоненти, критерії та показники;
- визначено початковий рівень сформованості у студентів експериментальних і контрольних груп кожного із компонентів готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи;
- досліджено вплив комплексу виокремлених педагогічних умов на формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

До початку проведення експерименту виокремлено чотири рівні сформованості компонентів готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи: високий, достатній, середній та низький.

Під час формувального етапу експерименту оцінено ефективність впливу комплексу педагогічних умов на формування кожного із компонентів готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи за визначеними нами критеріями та показниками. Для цього проводився збір інформації та обробка результатів запланованих заходів з метою виявлення рівня сформованості компонентів і готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи, а саме: мотиваційно-ціннісного, змістово-операційного і функціонально-рефлексивного.

Мотиваційно-ціннісний компонент оцінювався за критерієм – усвідомлення майбутніми учителями необхідності проведення краєзнавчої роботи з учнями початкової школи, показниками якого є рівень сформованості ціннісних установок до краєзнавчої роботи, наявність мотивів особистісної самореалізації та бажання досягти високих результатів професійної діяльності.

Змістово-практичний компонент оцінювався за критерієм – інтереси до краєзнавчої роботи, показниками якого є рівень засвоєння краєзнавчих знань; рівень сформованості вмінь і навичок використовувати навчальні, навчально-методичні, науково-методичні, інформаційно-освітні ресурси під час організації краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

Функціонально-рефлексивний компонент оцінювався за критерієм – творчий підхід до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи та готовність до самонавчання і саморегуляції, показниками якого є творча активність, а готовності до самонавчання і саморегуляції; рівень адекватної самооцінки та вольової саморегуляції.

В експериментальних групах під час вивчення дисципліни «Краєзнавча та туристична робота» та інших фахових дисциплін, застосовувалися міжпредметні зв'язки, використовувалися інтерактивні методи навчання такі як мозковий штурм, рольові та ділові ігри, метод роботи студентів у співпраці, розвивалися навички організації краєзнавчої роботи з учнями початкової школи під час педагогічних практик, створювалися майбутніми учителями портфоліо краєзнавчих досягнень.

Графічне представлення (рис. 1) даних результатів дослідження дає підстави стверджувати про ефективність запропонованих педагогічних умов для формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи.

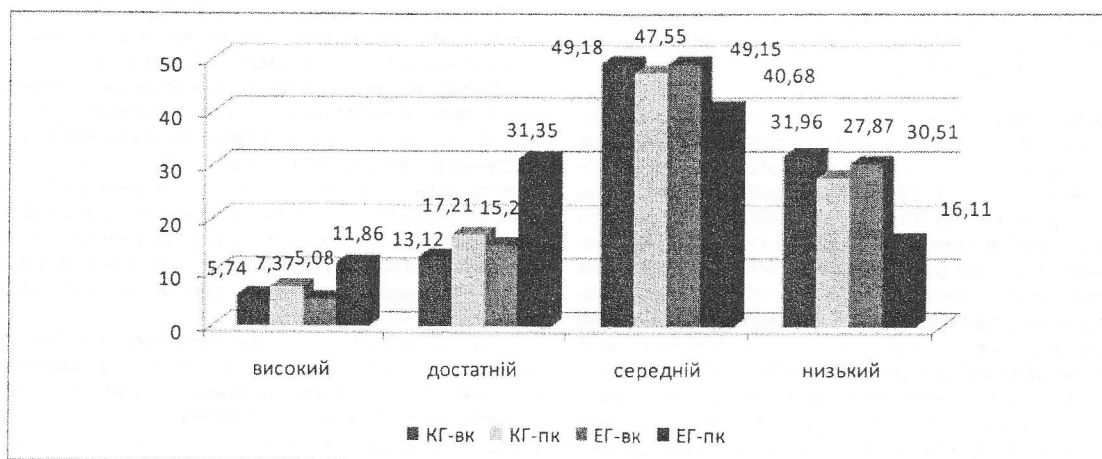

Рис. 1 Динаміка формування готовності майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи (у %)

Висновки дослідження і перспективи подальших розвідок. Вищесказане дозволяє стверджувати, що при підготовці майбутніх учителів до краєзнавчої роботи з учнями початкової школи викладачам необхідно враховувати основні її завдання, форми, методи і засоби, розуміти функції, які виконує така підготовка, забезпечувати умови, при яких вона буде ефективною,

розуміти її важливе значення у цілісному педагогічному процесі школи. Подальші наші дослідження будуть стосуватися пошуку шляхів взаємодії школи та ВНЗ із метою підвищення професійної підготовки до краєзнавчої роботи майбутніх вчителів та студентів.

Література та джерела

1. Бондаренко О.В. Модернізація краєзнавчої підготовки майбутніх учителів географії / О.В.Бондаренко // Педагогіка вищої та середньої школи. – 2012. – Вип. 34. – С.228-234
2. Великий тлумачний словник сучасної української мови / Уклад. і голов. ред. В.Т.Бусел. – К.; Ірпін: ВТФ «Перун», 2003. – 1440 с.
3. Вища освіта України і Болонський процес: Навчальний посібник/ За ред. В.Г.Кременя; Авторський колектив: М.Ф.Стєпко, Я.Я.Болюбаш, В.Д.Шинкарук, В.В.Грубіно, І.І.Бабин. – Тернопіль: Навчальна книга. – Богдан, 2004. – 384 с.
4. Гончаренко С. У. Український педагогічний словник / С.У.Гончаренко. – К.: Либідь, 1997. – 374 с.
5. Компетентнісний підхід у сучасній освіті: Світовий досвід та українські перспективи: Бібліотека з освітньої політики / Під заг. ред. О.В.Овчарук. – К.: "К.І.С.", 2004. – 112с.
6. Литвиненко С.А. Соціально-педагогічна підготовка майбутнього вчителя: [монографія] / С.А.Литвиненко. – Одеса: СВД Черкасов М.П.; Рівне: РДГУ, 2004. – 302 с.
7. Міщенко Т.М. Педагогічні основи підготовки майбутніх учителів до краєзнавчої роботи в сільській школі: автореф. дис. ... к. пед. наук: спец. 13.00.04 «теорія і методика професійної освіти» / Т.М.Міщенко; Терноп. держ. пед. ун-т ім. В.Гнатюка. – Тернопіль, 2001. – 20 с.
8. Національна доктрина розвитку освіти / Затверджено Указом Президента України від 17.04.2002. № 347/2002 // Освіта України. – № 33 за 23 квітня 2002 р. – С.4-6
9. Новий словник української мови. У 3-х т. Вид. 2, випр. Т.1 А-К / Уклад. В.Яременко, О.Сліпушко. – К.: Вид-во АКОНІТ, 2003. – 926с.
10. Ушинський К.Д. Людина як предмет виховання / К.Д.Ушинський // Педагогічні твори: [у 2-х т.] – К., 1983. – Т.1. – 679 с.

Статья посвящена проблеме подготовки будущих учителей начальной школы к краеведческой работы в свете модернизации высшего образования. Автором рассмотрены подходы различных ученых к определению основных дефиниции исследования. Определены пути повышения качества подготовки будущих учителей к краеведческой работы с учащимися начальной школы.

Ключевые слова: модернизация, компетентный, компетентностный подход, краеведение, краеведческая работа, подготовка будущих учителей к краеведческой работы с учащимися начальной школы.

The article is devoted to the training of elementary school teachers to be ready for local history work in the scope of modernization of higher education. The author touches upon the different approaches of scientists to determine the basic definitions of investigation. The ways of improving the quality of training of teachers to be ready for local history work with primary school pupils have been defined.

Key words: modernization, competent, competency based approach, study of local lore, local history work, the preparation of teachers to work with students of local history Elementary School.

УДК 37.047:37.013.8

ОСОБЛИВОСТІ ВИБОРУ МАЙБУТНЬОЇ ПРОФЕСІЇ АБИТУРІЄНТАМИ ВИЩИХ НАВЧАЛЬНИХ ЗАКЛАДІВ: ГЕНДЕРНИЙ АСПЕКТ

Василенко Олена Миколаївна
м.Хмельницький

У статті розглянуто гендерні аспекти вибору професії абітурієнтами вищих навчальних закладів. Проведено дослідно-експериментальне вивчення статтєво-вікових особливостей професійного самовизначення молоді та здійснено обґрунтування чинників і стереотипів, які впливають на вибір майбутньої професії абітурієнтами вищих навчальних закладів.

Ключові слова: вибір професії, абітурієнти вищих навчальних закладів, гендер, стереотипи.

Постановка проблеми. Актуальність теми дослідження зумовлена складністю вибору майбутньої професії абітурієнтами вищих навчальних закладів, що спричинена нестабільною соціально-економічною ситуацією в нашій державі. В зв'язку з цим більшість вступників до ВНЗ мають поверхневі уявлення про вибір подальшої професійної діяльності, а також відчувають невпевненість у власних силах. Зауважимо й те, що юнацький вік характеризується інтенсивним психічним, особистісним та інтелектуальним розвитком. У цьому віці виникають психологічні передумови для вибору подальшої долі та, відповідно, питання і проблеми, які потребують рішення і науково обґрунтованих відповідей, які юнаки і дівчата мають навчитися знаходити в житті самостійно. На жаль, більшість абітурієнтів вищих навчальних закладів не достатньо орієнтовані в сьогоденних реаліях соціально-економічних відносин та знаходяться повністю на піклування в батьків, а це, в свою чергу, формує специфічний суб'єктивізм та інфантилізм в їх професійному самовизначенні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Над проблемою вибору професії працювала достатня кількість науковців, зокрема: Л.П.Захарія, А.А.Деркач, В.І.Журавльов, І.А.Зязюн, І.С.Кон, Т.В.Кудрявцева, Є.О.Клімов, Н.В.Кузьміна, С.Г.Карпенчук, Є.М.Павлютенков, М.В.Печерова, І.П.Підласий, С.О.Сисоєва,

В.Ф.Сафін, С.В.Ситнік, А.П.Ситников та ін.

Проблему гендеру також висвітлювали у своїх дослідженнях вчені П.П.Горностаї, В.Є.Каган, С.Бем, К.Юнг та ін. Проте аналіз публікацій свідчить, що зв'язок гендерних типів з професійними інтересами особистості майже не розкритий в наукових працях.

З огляду на це, метою статті є дослідження особливостей вибору майбутньої професії абітурієнтами вищих навчальних закладів та аналіз гендерних аспектів цієї проблеми.

Виклад основного матеріалу дослідження. Студентський вік припадає на період пізньої юності або ранньої дорослості. В цей час закінчується фізичне дозрівання організму, набувається та ступінь духовної зрілості, яка дозволяє самостійно вирішувати питання вибору професії, участі у виробничій праці після закінчення школи [5]. Як зазначає Б.Г.Ананьєв, це «золота пора» людини щодо високого розвитку комплексу функціональних рівнів, досягнення найвищих результатів, які ґрунтуються на всіх попередніх процесах її біологічного, психологічного та соціального розвитку [1].

Студент як особистість характеризується найбільш активним розвитком моральних і естетичних почуттів, завершенням становлення й стабілізації характеру. Особливо важливо, що це період оволодіння повним комплексом соціальних ролей дорослої людини: громадянських, суспільно-політичних, професійно-трудова, статтєво-гендерних, рідинно-батьківських та інших. Із цим віком пов'язаний початок «економічної активності», під яким демографи розуміють включення людини в самостійну виробничу діяльність, початок трудової біографії, створення сім'ї й розв'язання фінансово-господарських проблем. У складних сучасних соціально-економічних умовах багато студентів змушені поєднувати навчання з трудовою діяльністю, яка є для них не стільки засобом самоствердження й самореалізації, скільки дже-